

INSINÖÖRILIITTO IL ry

17.10.2002

KUNNIAMERKKIEN KÄYTTÖ- YM. OHJEISTUSTA

SUOMALAISTEN KUNNIA- JA ANSIOMERKKIEN RYHMITTELY

Suomalaiset kunnia- ja ansiomerkit voidaan ryhmitellä viiteen eri ryhmään:

- I Valtiovallan perustamat tai myöntämät kunnia- ja ansiomerkit
- II Puolivirallinen ritarikunta
- III Muun isänmaallisen toiminnan ristit ja mitalit
- IV Valtakunnallisen luonteen omaavien yhteisöjen kunnia- ja ansiomerkit
- V Yksityisten yhteisöjen kunnia- ja ansiomerkit (**Insinööriliitto IL ry**)

V Yksityisten yhteisöjen kunnia- ja ansiomerkit (**Insinööriliitto IL ry**)

Yksityisellä yhteisöllä tarkoitetaan esimerkiksi koko valtakunnan alueella toimivaa yritystä. Tähän ryhmään katsotaan kuuluviksi myös eri yliopistot ja korkeakoulut sekä niissä toimivat osakunnat ja muut yhteenliittymät. Lisäksi tähän ryhmään kuuluvat niin sanotut vapaan harrastustoiminnan, hyväntekeväisyyden, ammattiin liittyvät, karjanjalostukseen liittyvät, maa- ja metsätalouteen liittyvät ym. lähinnä yksityisluonteiset yhteisöt.

Yksityisellä yhteisöllä tarkoitetaan myös paikallisia yhdistyksiä ja kerhoja, yksittäisiä kuntia sekä kaikkia sellaisia yhteisöjä, joiden tarkoituksena on tukea ensisijaisesti omien jäsentensä hyvinvointia tai saavuttaa heille taloudellisia tai muita etuja.

KUNNIAMERKKIEN (ISOT) KÄYTTÖ ERI ASUISSA

Kunniamerkkien käyttö edellyttää yleensä juhlavaa tilaisuutta. Juhltilaisuuksiin pukeudutaan erilaisiin asuihin tilaisuuden luonteen mukaisesti. Kutsussa tilaisuuden järjestäjän tai isännän/emännän velvollisuus on ilmoittaa, toivotaanko tilaisuudessa käytettävän kunniamerkkejä aivan samalla tavoin kuin hän esittää asutoivomuksen.

Kunniamerkkejä käytettäessä on erityisesti otettava huomioon,

- että merkit ovat kannakkeessaan oikeassa järjestyksessä
- että merkit ovat oikein päin, erityisesti mitaleissa etupuoli- ja kääntöpuoli sekoittuvat helposti
- että merkkien nauhat ovat puhtaat ja ehjät
- että merkkien alareunat ovat samalla tasalla ja merkit nauhoineen ovat oikeanmittaisia (kokonaismitta nauhoineen 10 senttimetriä)

- että kannakkeessa ei ole sellaisia merkkejä, joita ei suositella käytettäväksi yhtä aikaa
- että kannakkeen metalliosat eivät näy nauhojen välistä

Kadonneen tai turmeltuneen kunniamerkin tilalle voi hankkia uuden kunniamerkin. Hankinnasta antaa neuvoja Sotainvalidien Veljesliiton kunniamerkipalvelu. Korjauksia suorittavat myös ammattikultasepät. Kadonneen Vapaudenristin tai –mitalin samoin kuin sotien muistomitalien hankintaan myöntää ostoluvan pääesikunnan kunniamerkkikortisto. **Insinööriliiton mitalien osalta lisätietoja saa Soilikki Naukkariselta, puh. 0201 801 811.**

Kunniamerkit kiinnitetään kannatinsolkeen, joita on saatavissa eri pituisina sekä erilaisilla kiinnitystavoilla. Kannatinsolkeen kunniamerkit kiinnitetään keskinäiseen järjestykseen siten, että arvokkain merkki tulee oikeanpuolimmaisiksi, lähimmäksi sydäntä.

Kannatinsolkeen kiinnitetyn kunniamerkin pituus nauhoineen on Suomessa 10 senttimetriä nauhan yläreunasta mitalin tai ristin alareunaan.

Milloin kunniamerkkejä on useita ne voidaan kiinnittää kannatinsolkeen siten, että arvokkaamman merkin nauha peittää osan seuraavan merkin nauhaa.

Kunniamerkit kiinnitetään kannatinsoljessaan rinnan vasemmalle puolelle siten, että kunniamerkkien nauhojen yläreunat ovat noin 2 senttiä takinkäänteeseen napinläven alapuolella miesten puvuissa ja naisilla vastaavalla kohdalla. Kunniamerkit kiinnitetään edellä esitetylle kohdalle vaakasuoraan. Mikäli kunniamerkkejä on useita, ne voidaan kiinnittää pukuun siten, että ne menevät takin kauluskäänteeseen päälle.

Käytettäessä Insinööriliiton ansiomitaleita yksinään luokitellaan ne epävirallisiksi ja siksi niitä kannetaan aina rintataskun yläreunan alapuolella

Mikäli henkilöllä on useita Insinööriliiton myöntämiä ansiomitaleita, käytetään viimeksi myönnettyä mitalia. Poikkeuksen tekee kunniajäsenmitali, jota kannetaan aina ansiomitalin kanssa.

Kultainen ansiomitali soljin

Kultainen, hopeinen ja pronssinen ansiomitali

ERI ASUISSA KUNNIAMERKKEJÄ KÄYTETÄÄN SEURAAVASTI

Hännystakki 1. frakki

- 1) suuret kunniamerkit, korkeintaan kaksi kaularistiä ja neljä rintatähteä

Suomen leijonan 1. luokan ritarimerkki, kunniajäsenmitali, kultainen ansiomitali

Kunniajäsenmitali, kultainen ansiomitali

- 2) pienoiskunniamerkit

Pienoiskunniamerkit: Suomen leijonan 1. luokan ritarimerkki, kunniajäsenmitali, kultainen ansiomitali

Tumma puku

- 1) suuret kunniamerkit aina, vain yksi kaularisti, komentajat; 1. luokan tai suurristin komentajat vain yksi rintatähti

Suomen leijonan 1. luokan ritarimerkki, kunniajäsenmitali, kultainen ansiomitali

Kunniajäsenmitali, kultainen ansiomitali

- 2) kunniamerkin osoittava nauhaväritunnus takin kauluskäänteen napinlävessä. Vain yksi!

Arkipuku

- 1) kunniamerkkiä osoittava nauhaväritunnus takin kauluskäänteeseen napinlävessä. Vain yksi!

Smokki

- 1) kunniamerkkiä osoittava nauhaväritunnus takin kauluskäänteeseen napinlävessä tai vastaavassa paikassa. Vain yksi!
- 2) pienoiskunniamerkit, mikäli kutsussa niin toivotaan. Ei alkuperäiskokoisia kunniamerkkejä eikä kaularistejä tai rintatähtiä

Pienoiskunniamerkit: Suomen leijonan 1. luokan ritarimerkki, kultainen ansiomitali

Sotilaspuku, virka- Puku tai järjestöasu

- 1) asuissa kannetaan kunniamerkkejä pääsääntöisesti edellä esitetyn periaatteen mukaisesti noudattaen asuista annettuja käyttömääräyksiä ja niiden mahdollista vertailua siviiliasuihin.
- 2) juhla- ja paratiisiasuissa käytetään suuria kunniamerkkejä.
- 3) pienessä juhla-asussa, vierailu- sekä palvelusasussa käytetään kunniamerkinauhalaattoja.
- 4) kenttäasussa ei käytetä kunniamerkkejä eikä niitä osoittavia nauhalaattoja
- 5) erikseen käsketyissä tilaisuuksissa. Esimerkiksi sotilaille kenttäpuvuksi tarkoitettussa maastopuvussa käytetään kunniamerkkejä milloin se on käsketty paraatiasuksi.

Naiset käyttävät kunniamerkkejä samojen perusteiden mukaisesti kuin miehetkin. Kunniamerkkien käyttöohjeita täydennettiin 14.6.1979: naiset voivat käyttää pienoiskunniamerkkejä kaikissa niissä tilaisuuksissa, joissa kunniamerkkejä yleensä käytetään. Naisilla pienoiskunniamerkkien käyttö on paikallaan varsinkin silloin, kun kunniamerkkejä on useita. Täydennys ohjeisiin tehtiin siksi, että naisten juhla-asujen materiaali ja malli eivät kestä useiden kunniamerkkien painoa.

Naiset eivät kanna kaularistejään kaulassa, vaan näiden merkkin nauhasta tehdään nauhasolmuke, joka kiinnitetään asuun vasemmalle puolelle olkapään tasalle nauhassa rintaan kiinnitettävien muiden kunniamerkkien yläpuolelle. Muut nauhassa rintaan kiinnitettävät kunniamerkit voivat olla joko alkuperäiskokoisina tai pienoiskoossa.

Sekä naiset että miehet voivat käyttää kunniamerkkejä myös kansallispuvussa, milloin kansallispuku on juhla-asuna.

Poikkeustapaus

Eräissä tilanteissa voivat ulkoasiainministeriön korkeat virkamiehet käyttää pienoiskunniamerkkejä, vaikka tilaisuudessa tulisi käyttää alkuperäiskokoisia kunniamerkkejä. Kysymyksessä ovat tietenkin tilaisuudet, joihin osallistuvat kaikki Suomessa olevat ulkomaalaiset diplomaatit. Silloin kyseessä olevalla virkamiehellä voi olla lähes kaikista maista kunniamerkkejä eikä niitä kaikkia alkuperäiskokoisina voida käyttää.

PIENOISKUNNIAMERKKIEN KÄYTTÖ

Pienoiskunniamerkit, miniatyyrit, ovat pienoismalleja alkuperäiskokoisista kunniamerkeistä. Kansainvälisen tulkinnan mukaan niitä pidetään lähinnä ”yksityisinä koruina”.

Pääsääntöisesti pienoiskunniamerkki on itse hankittava. Niiden hankkimiseen ei tarvita samanlaista ostolupamenettelyä kuin esimerkiksi kadonneen kunniamerkin kohdalla.

Kansainvälisen tulkinnan mukaan pienoiskunniamerkkien asema ei ole sama kuin alkuperäiskokoisten. Näin niiden käyttö onkin haltijansa päätettävissä ottaen huomioon maan tavat ja yleinen käytäntö. Brittiläisen kansainyhteisön maissa ja melko laajalla alueella Euroopassa pienoiskunniamerkkejä käytetään smokissa yleensä yksityisluonteisissa tilaisuuksissa, mutta myös virallisemmissä tilaisuuksissa.

Brittiläisen käytännön mukaan pienoiskunniamerkkejä käytetään myös valkoisessa smokissa. Suomessa smokki on yhä useammin ohittanut frakin juhlasuna. Näin ollen tilaisuuden järjestäjällä ei pitäisi olla esteitä esittää kutsusaan toivomusta ”smokki, pienoiskunniamerkit” tai ”smokki, pienoiskunniamerkein”.

Pienoiskunniamerkkien käyttö smokissa tuli ritarikuntien suurmestarin päätöksellä syksyllä 1990 mahdolliseksi myös Suomessa. Smokissa voidaan käyttää vain pienoiskunniamerkkejä tai nauhaväriä, ei kuitenkaan koskaan mitään alkuperäiskokoista kunniamerkkiä (ei kaularistiä eikä rintatähteä).

Suomessa pienoiskunniamerkkien käyttö miehillä on aiemmin rajoittunut vain frakiin ja merivoimien juhla-asuun, joka on vanha ja kansainvälinen perinne. Se on lähtöisin brittien laivastosta.

Vuonna 1979 laajennettiin naisten pienoiskunniamerkkien käyttöä: pienoiskunniamerkit ja alkuperäiskokoiset kunniamerkit ovat vaihtoehtoisia tilaisuudesta riippumatta.

Pienoiskunniamerkit kiinnitetään joko kannakkeeseen tai ketjuun samassa keskinäisessä järjestyksessä kuin alkuperäiskokoiset kunniamerkit. Pienoiskunniamerkkejä ei limitetä, vaan jokaisen merkin nauha on kokonaisena näkyvissä.

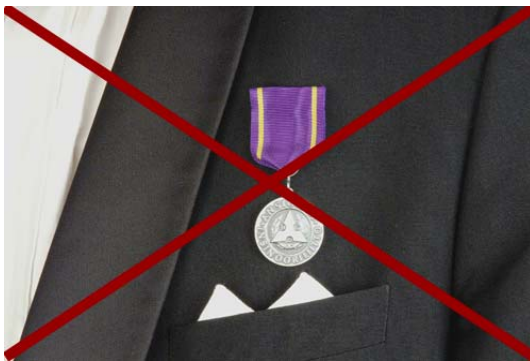
Pienoiskunniamerkin kokonaisuus nauhan yläreunasta merkin alareunaan on 5 senttiä.

Alkuperäiskokoisia kaularistejä ja rintatähtiä voidaan kantaa samanaikaisesti pienoiskunniamerkkien kanssa. Kansainvälisen käytännön mukaisesti samaa komentajamerkkiä voidaan käyttää yhtä aikaa sekä pienoiskokoisena että alkuperäiskokoisena. Mikäli komentajamerkin haltijalla ei ole muita kunniamerkkejä kuin kyseessä oleva komentajamerkki niin tällöin hän ei käytä merkkiään molemman kokoisena.

Kannakkeeseen tai ketjuun kiinnitettyjä pienoiskunniamerkkisarjoja ei voida joka kerta erikseen purkaa. Tämän vuoksi on mahdollista kantaa samaa merkkiä yhtä aikaa kahdessa eri koossa. Rintatähtiä eikä muitakaan nauhatomia kunniamerkkejä käytetä pienoiskoossa.

Valitettavasti useista kunniamerkeistä ei ole saatavana pienoiskunniamerkkiä. Tämän vuoksi tilaisuuteen, jossa suositellaan pienoiskunniamerkkien käyttöä, voidaan aina mennä käyttäen myös suuria kunniamerkkejä.

Smokissa ei kuitenkaan missään olosuhteissa käytetä nauhassa rintaan kiinnitettäviä kunniamerkkejä eikä rintatähtiä alkuperäiskokoisina

Pienoiskunniamerkit kiinnitetään frakissa takin vasempaan rintakäänteeseen napinläven korkeudelle ja smokissa vastaavalle paikalle. Kummassakin asussa käytetään pienoiskunniamerkkien kanssa rintataskunenäiliinaa (valkoista),

Pienoiskunniamerkit: Suomen leijonan 1. luokan ritarimerkki, kultainen ansiomitali

Pienoiskunniamerkkien aikaisempien ja vähäisempien käyttömahdollisuuksien vuoksi esimerkiksi Vapaudenristin ritarikunnan kunniamerkeistä ei pystytty aiemmin osoittamaan 2. luokan Vapaudenristiä ylempiä luokkia. VR 1 ja sitä korkeampien sijasta jouduttiin käyttämään VR 2 pienoismerkkiä. Nykyisin Sotainvalidien Veljesliitto välittää pienoiskunniamerkkejä myös ylemmistä luokista.

KUNNIAMERKIN OSOITTAVAT NAUHAVÄRIT JA MUUT TUNNUKSET

Eriasteiset kunnia- ja ansiomerkit voidaan osoittaa myös erilaisin napein, nauharuusukkein, nauhoin tai muin tunnuksin. Nauhavärillä tarkoitetaan tässä yhteydessä kaikkia edellä mainittuja tunnuksia.

Nauhavärejä voidaan käyttää esimerkiksi silloin, kun ei käytetä kunniamerkkejä juhlavimmissa lounas- ja illallistilaisuuksissa, virallisten tapaamisten yhteydessä myös arkipuvussa, tummassa puvussa, smokissa ja shaketissa. Nauhavärejä ei tule kuitenkaan käyttää tilaisuuksissa, joihin suositellaan kunnia- tai pienoiskunniamerkkejä. Nauhavärejä käytetään vain yhtä kerrallaan.

Nauhaväreillä voidaan osoittaa kaikki Vapaudenristin Ritarikunnan ristit, Suomen Valkoisen Ruusun ja Suomen Valkoisen Ruusun ja Suomen Leijonan ritarikuntien kunniamerkit. Yleensä kaikista ulkomaalaisista kunniamerkeistä on saatavissa nauhaväri tai muu tunnus. Ohjeiston mukaisesti voidaan myös muut kunnia- ja ansiomerkit osoittaa nauhavärillä. Kaikista suomalaisista merkeistä ei ole saatavana valmiina nauhaväritunnuksia. Niitä voidaan tilata kunniamerkkien kiinnitystöitä tekevilta.

Nauhaväriin käytetään yleisimmin pienoiskunniamerkin nauhaa. Yksinkertaisinta on kiinnittää pienoiskunniamerkin nauha nauhanlevyiseen ja kolme millimetriä korkeaan neulaan kiinnitettyyn listaan.

Nauhavärien käyttö on näihin aikoihin asti ollut vähäistä Suomessa. Ulkomaille niitä käytetään varsin runsaasti. Kansainvälistymisen myötä nauhavärien käyttö on kuitenkin selvästi lisääntymässä myös Suomessa. Nauhaväreillä voidaan osoittaa erityistä huomaavaisuutta tilaisuuden isännälle käyttämällä juuri kyseisen yhteisön tai valtion myöntämän kunniamerkin nauhaväriä.

Nauhaväreillä osoitetaan eri arvoiset kunniamerkit yleisimmin seuraavasti:

1. luokan ritarimerkit ja sitä korkeammat kunniamerkit osoitetaan pyöreällä ritarikunnan nauhanväriseellä, kahdeksan millimetriä halkaisijaltaan olevalla napilla.

Komentajamerkki osoitetaan edellä kuvatun kaltaisella napilla, mutta napin alla on hopeanvärinen 6 mm korkea ja 14 mm leveä kaluunasolki.

1. luokan komentajamerkin solki on oikealta puolelta kullan ja vasemmalta puolelta hopeanvärinen. Suurristissä kaluunasolki on kokonaan kullanväriinen.

Ritarimerkit osoitetaan ritarikunnan nauhan väriseellä nauharusetilla, jonka leveys on noin 14 millimetriä.

Ansiomerkit, -mitalit ja –ristit osoitetaan ritarikunnan tai ansiomerkin nauhanväriseellä tunnuksella, joka on 15 millimetriä leveä ja 3 millimetriä korkea.

Nauhaväri kiinnitetään takin vasempaan kauluskäänteeseen siten, että kaikki muut tunnukset kiinnitetään napinläveen paitsi ansiomerkkien, -mitalien ja – Ristien nauhaväritunnus kiinnitetään vaakasuoraan napinläven vasemman reunan ja kauluskäänteen väliin.

Eräistä kunniamerkeistä on valmistettu muunkinlaisia, nauhaväriä vastaavia tunnuksia.

Esimerkiksi 2. luokan Mannerheim-rististä on valmistettu nauhaväriä vastaava pienoismerkki. Se on Mannerheim-risti pienoiskoossa.

Myös Suomen Reserviupseeriliiton kultainen ansiomitali osoitetaan muunlaisella tunnuksella. RUL:n jäsenmerkki on tällöin kullattu.

RINTAMERKKIEN KÄYTTÖ

Käytettäessä kunniamerkkejä tai nauhaväriä tulee välttää takinkäänteeseen tai muualle takkiin kiinnitettävien rintamerkkien käyttöä. Rintamerkeillä tarkoitetaan tässä yhteydessä eri järjestöjen jäsen-, ansio- ja harrastusmerkkejä.

Ainoa rintamerkki, jota voidaan käyttää aina myös kunniamerkkien kanssa, on sotiemme aikaisessa rintamapalveluksessa olleiden tammenleivätunnus.

Takinkäänteessä ei muulloinkaan ole sopivaa käyttää useampaa kuin yhtä merkkiä. Ainoa poikkeus tässäkin on tammenlehti. Mikäli halutaan käyttää esimerkiksi veteraanijärjestön jäsen- tai ansiomerkkiä kiinnitetään tammenlehti aina tällaisten merkkien yläpuolelle.

Arkiasussakaan ei ole syytä käyttää kuin korkeintaan yhtä jäsen- tai muuta merkkiä. Takinkäänteessä olevan rintamerkin tarkoitus on osoittaa käyttäjänsä kuulumista johonkin yhteisöön tai se voi olla osoitus joistakin ansioista. Joissakin tilaisuuksissa näkee käytettävän niiden järjestöjen jäsenmerkkejä – jotka eivät mahdu kauluskäänteeseen – kiinnitettynä rintataskun yläreunaan. Edellä mainittu käytäntö ei ole suositeltavaa: yhden rintamerkin kantamisella osoitetaan arvostusta sille yhteisölle, jonka tilaisuuteen osallistutaan tai joka tuntuu kantajalleen läheisimmältä.

Saman tunnuksen toistaminen useaan kertaan asussa herättää pikemminkin huvittuneisuutta kuin arvostusta. Rärkeimmillään käytetään saman järjestön tunnuksia yhtä aikaa seuraavasti (kaikissa saman järjestön tunnus): solmio, mansetinnapit, solmioneula, rintamerkki ja klubitakin koruompeleinen rinta-

merkki ovat saman järjestön tunnuksin. Tällaista menettelyä on vältettävä. Eräitä suositeltavia esimerkkejä:

- a) krenatöörkillan solmio – takinkäänteessä ei mitään
- b) tavallinen solmio – takinkäänteessä krenatöörkillan jäsenmerkki
- c) keskusjärjestön solmio – takinkäänteessä jäsenyhdistyksen jäsenmerkki
- d) krenatöörkillan solmio – takinkäänteessä Reserviupseeriliiton jäsenmerkki
- e) klubitakin rinnassa krenatöörkillan koruompeleinen tunnus – solmio tavallinen tai keskusjärjestön – takinkäänteessä ei mielellään mitään, tai krenatöörkillan ansiomerkki tai jonkin muun järjestön jäsenmerkki (ei kuitenkaan samaa tunnusta kuin solmiossa tai takin rinnassa)

Esitellyt yhdistelmät antavat vain suuntaa. Jokainen voi itse ratkaista parhaalla mahdollisella tavalla merkkiensä käytön ottamalla huomioon tilaisuuden. Saman tunnuksen käyttämisestä tulee kuitenkin aina välttää. Takinkäänteessä ei ole sopivaa kantaa yhtä aikaa kaikkien niiden yhteisöjen tunnuksia, joihin kuuluu.

KUNNIAMERKKIEN KÄYTTÖ ERILAISISSA TILAISUUKSISSA

Kunniamerkkien käyttö määräytyy yleensä tilaisuuden mukaan.

Arvokkaiden juhlatilaisuuksien kutsuissa kehoitetaan yleensä kantamaan kunniamerkkejä. Ne tilaisuudet – joissa on suositeltavaa kantaa kunniamerkkejä, mutta joihin ei välttämättä aina lähetetä kutsua tai kutsutaan suullisesti – on paikallaan tässäkin esitellä:

- suuret perhetilaisuudet
 - omat tai perheenjäsenen häät
 - arvokkaat syntymäpäiväjuhlat (esimerkiksi 50-vuotisivastaanotto)
 - suuret sukujuhlat
 - kunniamerkkejä saaneen ja niitä käyttäneen hautajaiset
 - perheenjäsenen valmistujaisjuhlat (esimerkiksi ammatti- tai loppututkinto), oman tai lapsenlapsen ristiäistilaisuudet
- itsenäisyyspäivän kaikki tilaisuudet
- erilaiset valtion päämiehen, valtiovallan, vieraan valtion ja puolustusvoimien tilaisuudet, joissa sotilashenkilöt käyttävät paraati- tai juhla-asua tai joissa kunniamerkkien käyttöä muutoin suositellaan
- maanpuolustusjärjestöjen, joukko-osastojen vuosipäivät perinnepäivät ai muut juhlatilaisuudet
- yliopistojen ja korkeakoulujen juhlatilaisuudet
- kaatuneitten muistopäivä, puolustusvoimain lippujuhlapäivä ja veteraanipäivä
- sotiemme veteraanien juhlatilaisuudet
- kunniakäynnit ja –vartiot
- yrityksen, laitoksen tai muun yhteisön juhlapäivät/tilaisuudet
- merkkipäivän onnittelukäynnit
- kunniamerkkien luovutustilaisuudet
- lipunnaulaustilaisuudet

- erikseen käskettäessä tai kehotuksesta

Kunniamerkkien käyttöä tulisi lisätä nimenomaisesti perheen omissa juhlatilaisuuksissa. Näin menetellen kunniamerkkien arvostus kasvaa, ja oikeat käytötavat yleistyvät.

Joissakin perheen sisäisissä juhlatilaisuuksissa voi olla tarkoituksenmukaista esiintyä smokissa ja pienoiskunniamerkeissä. Näin voi olla esimerkiksi 25-vuotishääpäivän kunniaksi perheen järjestämällä juhlaillallisilla.

Tosin juhlava pukeutuminen perheen sisäisiin juhlatilaisuuksiin on valitettavasti viime vuosina vähentynyt. Kansainvälistymisen myötä saatetaan yhä enemmän pukeutua juhlavasti myös pienempiin juhlatilaisuuksiin.

KUNNIAMERKKIEN LUOVUTUSTILAISUUS

Kunniamerkkien juhlallisessa luovutustilaisuudessa kunniamerkkejä käyttävät sekä merkkin luovuttaja, merkkin vastaanottajat sekä muut tilaisuuteen osallistuvat henkilöt.

Luovutettava merkki kiinnitetään saajan rintaan seuraavasti

- 1) Merkki kiinnitetään aikaisemmin saatujen kunniamerkkien yläpuolelle, niiden keskikohdalle.
- 2) Mikäli merkin saajalla ei ole ennestään kunniamerkkejä: luovutettava merkki kiinnitetään joko kohdalle, jossa sitä ohjeiston mukaisesti tulee kantaa tai se voidaan kiinnittää myös takin vasempaan kauluskäänteeseen. Luovutettavan merkin kiinnitystapaan vaikuttaa myös, millaisessa kannakkeessa se luovutetaan.

Jos varmuudella tiedetään, ettei vastaanottajalla ole ennestään muita kunniamerkkejä, merkki kannattaa laittaa valmiiksi käyttökuntoon. Jo ennestään kunniamerkkejä saaneelle luovutettavan merkin kannakkeen kiinnitys tulee olla mahdollisimman helposti purettavissa. Näin se on helpommin liitettävissä aikaisempien merkkin kanssa samaan kannakkeeseen.

Merkkiä luovutettaessa on suositeltavaa pyrkiä siihen, että merkki kiinnitetään oikealle paikalle eli kohtaan, jossa sitä myöhemminkin tulee kantaa. Mahdollisuuksien mukaan luovutustilaisuudessa on pyrittävä antamaan myös kyseisen merkin säännöt ja käyttöohjeet.

Merkkiä luovutettaessa se tulee aina pyrkiä kiinnittämään rintaan. Merkki voidaan myös antaa rasiassa. Tällöin kuitenkin tilaisuuden hohdokkuus himmenee. Vanha ja kansainvälinen perinne puoltaa merkin juhlallista kiinnittämistä rintaan.

Kunniamerkkien luovutus on aina pyrittävä järjestämään juhlalliseksi. Mielellään tilaisuudessa ollaan juhlavasti pukeuduttu. Kunniamerkit voidaan luovuttaa jonkin sopivan juhlatilaisuuden yhteydessä. Tilaisuudessa ei tarvitse olla muuta ohjelmaa.

Luovutustilaisuudessa annetaan myös kyseiseen merkkiin liittyvä omistuskirja.

KUNNIAMERKKIEN KÄYTTÖ HAUTAJAISISSA

Kunniamerkkejä saaneen ja niitä käyttäneen henkilön hautajaisissa käytetään kunniamerkkejä.

Vainajan kunniamerkit asetetaan samettityynylle arkun jalkopäätä vasten. Kunniamerkkityyny on tummaa viininpunaista tai mustaa samettia. Sitä tukee alapuolelta pahvi tai vastaava tuki. Sen päällä on noin viiden sentin vahvuinen vaahtomuovi. Sametti pingotetaan vaahtomuovin päälle. Leveydeltään kunniamerkkityyny on noin 45 ja korkeudeltaan noin 30 cm.

Kunniamerkit sijoitetaan tyynylle rinnakkain, kuten niitä kannettaessa. Kokonaisvaikutelman on oltava tyynyllä tasapainoinen. Rintatähdet kiinnitetään omaan tyynyyn siten kuin niiden keskinäisestä kiinnittämisestä takkiin on erikseen ohjeistettu toisaalla tässä teoksessa.

Kukin kaularisti kiinnitetään omaan kunniamerkkityynyynsä: risti on keskellä tyynyä, a kaularistin nauha kulkee viistosti ylävasempaan ja –oikeaan. Suurritit kiinnitetään kukin omaan tyynyyn saman periaatteen mukaan.

Hautausaatossa vainajan kunniamerkkien kantaja(t) kulkevat välittömästi arkun edellä kantaen tyynyllä vainajan kunniamerkkejä. Kunniamerkkien kantajaksi on sopivaa valita henkilö, jolla itsellään ei ole kunniamerkkejä. Kunniamerkkien kantajan(-jien) kyynärpäät nojaavat kevyesti vartaloon, ja käsivarret ovat suorina alas eteenpäin.

Haudalla kunniamerkkien kantaja seisoo haudan pääpuolen vasemmalla puolella kasvot avattuun hautaan päin. Kun arkku on laskettu hautaan, kunniamerkkien kantaja siirtyy huomiota herättämättä saattojoukkoon peittäen vainajan kunniamerkit.

Erityisesti sotiin osallistuneiden veteraanien hautajaisissa on suositeltavaa käyttää kunniamerkkien kantajaa. Sotilaallisissa hautajaisissa näin menetellään aina.

Muistotilaisuudessa kunniamerkkityyny(t) sijoitetaan vainajan kuvan ja kynttilöiden vasemmalle puolelle.

KUOLLEEN HENKILÖN KUNNIAMERKIT

Kuolleen henkilön kunniamerkkejä ei kukaan muu voi käyttää.

Edesmenneen henkilön kunniamerkit tulee säilyttää mahdollisimman arvokkaalla tavalla vainajan muistoa ja elämäntyötä kunnioittaen.

Mikäli vainajan omaiset eivät voi tai halua säilyttää vainajan kunniamerkkejä, ne voidaan lahjoittaa jollekin vainajan läheiseksi kokemalle yhteisölle tai palauttaa asianomaiseen ritarikuntaan.

Sopivia yhteisöjä ovat esimerkiksi

- sotiin osallistuneitten osalta vainajan sodanaikaisen joukon perinteitä vaalivat joukko-osastot
- paikalliset museot ja kokoelmat
- kantahenkilökuntaan kuuluneiden osalta paikalliset upseeri- tai päällystökerhot, erityisesti niiden tai kyseisen joukon perinnehuoneet
- muut mahdolliset yhteisöt, jotka olivat vainajalle läheisiä

Luovutettaessa edesmenneen henkilön kunniamerkkejä on otettava huomioon, että vastaanottajalla on todellakin mahdollisuus säilyttää ne niiden arvon mukaisesti, merkit saaneen henkilön nimi mainiten ja ehjänä kokonaisuutena. On varmistettava, etteivät kunniamerkit joudu niiden arvoa alentavaan tai häpäisevään käyttöön.

KUNNIAMERKKIEN ESITTÄMINEN

Vapaudenristin, Suomen Valkoisen Ruusun ja Suomen Leijonan ritarikuntien kunniamerkkejä myönnetään palkiten ansiokasta kansalaistoimintaa. Ritarikuntien suurmestari, presidentti myöntää ne.

Vapaudenristin ritarikunnan kunniamerkit myönnetään puolustusvoimien ylipäällikön nimissä. Hän on myös presidentti virka-asemansa perusteella.

Ritarikuntien kunniamerkkiä ehdotetaan erityisellä lomakkeella.

Muita kunniamerkkejä voidaan ehdottaa niiden myöntäjän antamien ohjeiden mukaisesti ja käyttämällä mahdollisesti niitä varten laadittuja lomakkeita.

Esityksen ritarikuntien kunniamerkin myöntämiseksi voi tehdä viranomaisen, laitoksen, järjestön, yhdistyksen, yrityksen tai yksityisen henkilön.

Maanpuolustusjärjestöjen ehdotukset lähetetään kyseiselle keskusjärjestölle, joka toimittaa ne edelleen puolustusministeriöön. Talouselämän henkilöitä koskevat esitykset toimitetaan kyseisten keskusjärjestöjen kautta kauppa- ja teollisuusministeriöön.

Valtion palveluksessa olevia henkilöitä koskevat esitykset tehdään suoraan kyseisen hallinnon alan ministeriöön.

Eduskunnan puhemies ja puolustusvoimain komentaja osoittaa kunniamerkkiehdotuksensa suoraan ritarikuntien hallitukselle. Ministeriöt eivät käsittele ehdotuksia, joista puuttuu keskusjärjestön tai vastaavan lausunto tai puolto.

Nykyisin Editan kirjakaupoista ja myyntipisteistä saatava lomake on tarkoitettu ensisijaisesti Suomen Valkoisen Ruusun ja Suomen Leijonan ritarikuntien kunniamerkkien ehdottamiseen Suomen kansalaisille. Seuraavat ohjeet helpottavat lomakkeen täyttämistä.

Lomake täytetään mieluummin kirjoituskoneella. Sukunimi, myös mahdolliset entiset nimet. Etunimi, kaikki etunimet. Henkilötunnus tunnusosineen. Kotipaikka. Äidinkieli. Virka, toimi tai ammatti täydellisenä (esimerkiksi toimitusjohtaja/Saapas Oy tai Siianpyytäjien keskusliitto ry:n pääsihteeri).

Kunniakirjaan tuleva virka tai arvo, esimerkiksi toimitusjohtaja, pääsihteeri. Jos asianomaisella henkilöllä on muu arvo, jota halutaan käyttää, esimerkiksi teollisuusneuvos tai valtiotieteen maisteri, on ”makukysymys”. Ehdottaja ratkaisee.

Milloin tullut valtion/kunnan/yksityisen palvelukseen? Tähän kohtaan merkitään ensimmäisen vakituisen luonteisen työn alkamisaika. Jos ehdotus koskee valtion palveluksessa olevaa henkilöä, niin silloin merkitään valtion palveluksen tuloaika.

Nykyinen palkkausluokka valtion palveluksessa –kohtaan merkitään palkkausluokka, jos se on sidottu valtion palkkaluokkiin. Milloin tullut nykyiseen virkaansa tai toimeensa –kohtaan pannaan nykyisen tehtävän alkamisaika.

Arvonimet – milloin saatu –kohta tarkoittaa vain niitä arvonimiä, joista on pääsääntöisesti maksettava leimavero tai vastaava maksu.

Ministeriöiden yleisen tulkinnan mukaan myös akateemiset, promootioissa tai ilman juhlallista vihkimystä saadut arvot kuuluu mainita tässä. Presidentin antama arvonimi estää kunniamerkin myöntämisen yleensä seitsemäksi vuodeksi.

Aikaisemmat suomalaiset kunniamerkit tarkoittavat vain presidentin tai puolustusvoimain ylipäällikön myöntämiä kunniamerkkejä. Myönnetty Vapaudenristin, Suomen Valkoisen Ruusun tai Suomen Leijonan ritarikunnan kunniamerkki estää tavallisesti seitsemän vuotta näiden ritarikuntien kunniamerkin tai presidentin antaman arvonimen myöntämisen.

Aloitteen tekijäksi merkitään asianomainen ehdottaja, henkilökohtaisin allekirjoituksin ja mahdollisine leimoineen.

Ehdotetaan –kohtaan kirjoitetaan toivottu kunniamerkin nimi. Tässä kohdassa pitää tarkoin harkita, sillä myönnettävän kunniamerkin aste on sidoksissa saajan yhteiskunnalliseen asemaan. Se määritetään yleensä palkkaluokan mukaan, jos kyse on valtion, kunnan, seurakunnan tai valtionapuyhteisön viran- tai toimenhaltijasta. Sotilasarvo –kohtaan merkitään sotilasarvo.

Samaa määrittäytapaa pyritään soveltamaan muihinkin, mikäli mahdollista. Rinnastus on useinkin helpoin tehdä vertailuna sotilashenkilökuntaan ja heidän palkkaluokkiinsa. Sotilasarvovertailu puoltaa paikkaansa. Sotilashierarkiassa tietyn tason viran- ja toimenhaltijoille on määritetty heille mahdollisesti esitettävän kunniamerkin taso. Kohtaan suomalaiset kunniamerkit merkitään vain valtiovallan perustamat tai jakamat kunniamerkit.

Esimerkinomainen luokittelu 1. luokan ritarimerkkien ja sitä alempien kunniamerkkien osalta on seuraava:

Kunniamerkki	Sotilas	Siviili
SVR R 1	everstiluutnantti	ylempi korkeakoulututkinto
SL R 1	majuri	ylempi korkeakoulututkinto ja pitkä palvelus
SVR R	kapteeni	alempi korkeakoulututkinto tai ylempi opistotutkinto ja pitkä palvelus
SL R	yliluutnantti luutnantti	ylempi opistotutkinto ja pitkä palvelus
SVR ar	vanh. toimi- ja	ylempi opistotutkinto tai alempi
SL ar	opistoupseerit	opistotutkinto ja pitkä Palvelus

Insinööriliiton ansiomitaleita voi hakea vuosittain 15.4. mennessä. Mitalien myöntäminen perustuu palkitsemisohjesääntöön.

Lähdeteos: Juha E. Tetri, Kunniamerkkikirja, 1998